

| ВІД НАПН УКРАЇНИ

Не шкодувати сил і душі задля сімейних традицій

АВТОР

Людмила Токарєва,
молодший науковий
співробітник
лабораторії психології
дошкільника Інституту
психології імені
Г. С. Костюка
НАПН України

Духовний розвиток не записано в генах — він фіксується в соціальній програмі, що передається шляхом виховання. Як дорогоцінний скарб передається вона із покоління у покоління. У кожній сім'ї формуються свої традиції, щодо зустрічі і святкування різних свят і сімейних традицій.

Значну роль у духовному житті родини і вихованні дитини мають загальнонародні свята: День Перемоги, День Незалежності, 8 Березня, День захисника Вітчизни, День матері, День Конституції, а також професійно-трудова свята. Деякі

батьки вважають, що дитина, особливо дошкільного віку, ще не може осягнути смисл свят і не вважають за потрібне розповісти про ту чи іншу знаменну подію, яку відзначає країна. Дитині важливо пояснити, хоча б у загальних рисах, у доступній для неї формі, що являє собою те чи інше свято, що вона відмічатиме разом з усіма. Якщо ж цього не пояснювати, то дитині буде важко зрозуміти, чим свято відрізняється від звичайного вихідного.

Увагу дітей можна спрямувати, наприклад, в русло суспільних професійних свят. З таких професійних свят діти дізнаються багато

цікавого про працю своїх тата, мами й інших членів родини, дізнаються про значення їх праці для соціуму, міста, країни. Знаючи це, їм буде, чим пишатися і за що поважати своїх близьких. І такі свята згодом можуть стати найкращою традицією у сім'ї.

Однією зі старовинних усталених традицій нашого народу вважається поважне ставлення до старших, і сім'я не могла вважатися культурною, якщо не було цієї поваги. Сучасні діти менш поважно ставляться до людей похилого віку, своїх рідних дідусів та бабусь. Певною мірою це обумовлено і тим, що діти

мало спілкуються у сім'ї з людьми старшого віку, не навчені співчувати їм, бачать, але не розуміють природних проявів старості та природної потреби у допомозі. Тому важливо у сім'ї постійно культивувати повагу до старших, що має стати однією з традицій у сучасній родині.

Частина батьків вважає зайвим привертати увагу до правил і традицій у сім'ї, гадаючи, що це «дрібниці». Зрозуміло, що саме ці «дрібниці» збагачують наше життя, роблять його цікавим, радісним, світлим, осяяним теплотою і любов'ю. Зневага до цього потім дорого коштує в подальшому житті.

Наприклад, день народження дитини, вся увага сконцентрована тільки на іменинникові, і ходить вона, як «павич», чекаючи подарунків для себе, і більше їй ніщо не цікавить. Важливо ж дитині змалечку розтлумачити, що це свято ще й тата і мами, і їх теж важливо привітати у цей день. Поздоровити саме в цей день треба й дідуся і бабусю.

В сім'ї завжди можна знайти привід, щоб відмітити когось із членів родини, зробити приємне: словом, справою, подарунком. А подарунки з боку дитини можна зробити власноруч. Ненавчена з дитинства у сім'ї, людина завжди забуває або знаходить відмовки, щоб не вітати найближчих людей з днем народження, з професійним або з будь-яким загальним святом.

Організувати приємні «дрібниці» просто. Наприклад, запропонувати: «Давай мамі купимо квітку і поставимо на її столик. Їй буде приємно, вона любить квіти, а ми з тобою покажемо їй, що ми її любимо». Або: «Принеси плед і накриємо бабусю, щоб їй було затишніше». Навчити робити приємне у дитинстві — привчити до самостійних маленьких і великих добрих справ у дорослому житті.

Батьки мають знайти у повсякденному житті місце для гумору, жартів, розваг та розіграшів. Гумор допомагає знизити напругу, розв'язати важкі ситуації, покращує міжособистісні стосунки. Жарти, витівки можуть стати універсальним і ефективним засобом

вирішення сімейних проблем мирним шляхом, а також дієвим інструментом створення в домі доброго, позитивного настрою.

Значна роль як засобу виховання в родині належить сімейному фотоальбому або літопису значимих і цікавих сімейних подій, зі стислим описом пережитого, з розповідями дітей та їхніми малюнками. Перегляд і перерахування цих записів допомагає пригадати пережите, гуртує, пов'язує у єдиний ланцюг покоління.

За зібраними в альбомі фотографіями наших дідусів, батьків, близьких наші діти й онуки вивчатимуть історію своєї родини, історію свого роду, країни, народу. Звертаючи особливу увагу дітей на те, чим займалися наші предки, що любили, якими були їх професія, хобі, можна не лише продемонструвати дитині перебіг історії, а й суспільний розвиток.

Колекціонування як традиція — це прекрасне пізнавальне захоплення родини. Збирати до колекції можна все, що завгодно, але краще, аби колекціонування мало пізнавальне значення: марки, значки, поштові листівки, мінерали, книги, монети тощо. Це допомагає дитині розширювати знання про світ, збагачує дозвілля, а схвалене дорослими членами родини допомагає у підтриманні здорових сімейних стосунків та

позитивній взаємодії дорослого і дитини.

Сімейною традицією може стати будь-яке захоплення родини, навіть спільне генеральне прибирання квартири, недільний турпохід тощо. Цікаво, що навички повсякденного культурного поведіння з'являються не в результаті «дресування» дитини, а завдячуючи різним сімейним традиціям, виробляються поступово, по мірі того, як дитина звикає взаємодіяти з дорослими — правильно користуватися виделкою, ножом і серветкою, класти речі на місце, дякувати за послугу, поступатися місцем старшим, завжди бути привітним і прихильним, люб'язним з оточуючими, беззаперечно виконувати домашні обов'язки тощо.

Важливо, щоб у сім'ї панувала традиція на добрі, пестливі слова, що їх батьки постійно говорять своїм дітям і що несуть їм якийсь особливий смисл, зміст, любов. Просто любов без будь-яких умов.

Батькам необхідно взяти за правило наповнювати сімейний простір, сімейне життя сімейними традиціями, спільними подіями, що відповідатимуть віку дитини. Саме традиції можуть зробити сім'ю неповторною і особливою. Але придумувати, вибирати і започатковувати традиції, встановлювати особливі, гарні ритуали в сім'ї можуть лише члени сім'ї.